45- KITÂBUN FÎ'L-LUKATA
1- Bâb: Buluntu Seyin Sahibi Gelip De Onun Alâmetini Haber Verdigi Zaman, Ruluntuyu Yerden Kaldirip Almis Olan Kimse, O Ruluntuyu Sahibine Verir .
2- Yitik Deve(Nin Alinip Alinmiyacagi) Babi
3- Koyun Yitigi(Nin Hukmunu Beyan) Babî
4- Bâb: Buluntunun Sahibi Bir Sene I'lândan Sonra Bulunmazsa, Artik O Sey Onu Bulup Alanindir
5- Bâb: Bir Kimse Denizde Bir Agaç Parçasi Buldugu Yâhud Bir Kamçi Yâhud Da Bunun Benzeri Birsey Buldugu Zaman (Ne Yapar; Bunlari Alir Mi Yoksa Terk
6- Bâb: Bir Sahis Yolda Bir Hurma Dânesi Buldugu Zaman {Bunu Alip Yemesi Caiz Olur)
7- Bâb: Mekke Ehlinin Buluntu Esyasi Nasil I'lân Edilir?
8- Bâb: Hiçbir Kimsenin Hayvani Izinsiz Olarak Sagilmaz
9- Bâb: Buluntu Esyanin Sahibi Bir Sene Sonra Geldigi Zaman, Bulan Onu Sahibine Verir
10- Bâb: Yitigi Bulan Sahis, Ona Hakk Kazanmayan Kimsenin Almamasi Için, Zayi' Hâlde Terketmeyerek Alir Mi?
11- Buluntu Esyayi I'lân Eden, Fakat Onu Sultana Teslim Etmeyen (Veya Yükseltmeyen) Kimse Babi
12- Bâb

45- KITÂBUN FÎ'L-LUKATA

(Yerde Bulunup Kaldirilan Buluntu -Seyin Hükmünü Beyân-Hakkinda Kitâb) [1]

1- Bâb: Buluntu Seyin Sahibi Gelip De Onun Alâmetini Haber Verdigi Zaman, Ruluntuyu Yerden Kaldirip Almis Olan Kimse, O Ruluntuyu Sahibine Verir [2].

1-.....Bize Su'be tahdîs etti. H ve bana Muhammed ibn Bessâr tahdîs edip söyle dedi: Bize Gimder tahdîs edip söyle dedi: Bize Su'be, Seleme'den tahdîs etti. O söyle demistir: Ben Suveyd ibn Ga-fele'den isittim, o söyle dedi: Ben Ubeyy ibn Ka'b(R)'a kavustum da o söyle dedi: Ben bir kese (bulup) aldim; içinde yüz dînâr vardi. Akabinde Peygamber(S)'e geldim (ve söyledim). "Onu bir sene bildirip i'lân et" buyurdu [3]. Ben de bu keseyi bir sene i'lân ettim. Fakat onu taniyan kimseye tesadüf etmedim. Sonra Peygamber'e geldim. Peygamber: "Bir sene (daha) bildir" buyurdu. Onu bir sene daha i'lân ettim. Fakat sahibini bulamadim. Sonra üçüncü defa Peygamber'e geldim. Bu sefer Peygamber: "Bu paranin kesesini, sayisini ve kesenin agiz bagini iyi koru. Sahibi gelir (de bunlari dogru haber verir) ise keseyi ona ver, gelmezse onunla yararlan"buyurdu. Ben de onunla faydalandim.
Hadîsin râvîsi Su'be dedi ki: Ben bir zaman sonra Seleme ibn Ku-heyl'e Mekke'de kavustum. Seleme bana: Suveyd ibn Gaf ele, Ubeyy'in buldugu bu paranin üç yil mi, yâhud bir yil mi i'lân edildigini söyledigini iyi bilmiyorum, dedi [4].

2- Yitik Deve(Nin Alinip Alinmiyacagi) Babi

2-.....Zeyd ibnu Hâiid el-Cuhenî (R) söyle demistir; Bir bedevî Peygamber'e geldi ve O'na bulup da kaldirdigi buluntu birseyin hükmünü sordu. Peygamber (S):
— "Onu bir sene i'lân et, sonra bunun çikinim ve agiz bagini saklayip koru. Bu müddet içinde birisi gelir de o buluntuyu ve onun sifatlarim sana haber verirse (onu kendisine ver); kimse gelmez ise kendin onunla nafakalan" buyurdu.
Sorucu kisi:
— Yâ Rasûlallah! Yitik koyunun hükmü nedir? dedi. Rasûlullah:
— "O, ya senin, ya mü'min kardesinin, yâhud da kurdundur (yânî bu yitik koyunu sen alir, i'lân eder de sahibini bulamazsan sana âiddir; sen almaz da mü'min kardesin alirsa, o, onu alip koruyan o mültekitindir; o da almazsa artik koyun kurdundur)" buyurdu.
Bu defa da o kimse:
— Yitik devenin hükmü nedir? diye sordu.
Bu defa Peygamber'in yüzünün rengi degisti ve:
— "Kayip deveden sana ne var? O hayvanin tabani ve su tulumu berâberindedir. (Sahibi buluncaya kadar) kendisi suya gelir ve agaç yer" buyurdu [5].

3- Koyun Yitigi(Nin Hukmunu Beyan) Babî

3-.....Bize Süleyman ibn Bilâl, Yahya ibn Saîd'den; o da el- Munbais'in himayesinde bulunan Yezîd'den tahdîs etti. Yezîd, Zeyd ibn Hâlid(R)'den söyle derken isitmistir: Peygamber(S)'e buluntu seyin hükmü soruldu. Zeyd ibn Hâlid kesin olarak söyledi ki: Peygamber
sorucuya:
— "Sen onun çikinini ve agiz bagini iyice tam. Sonra onu bir
sene bildir, i'lân et" buyurdu.
el-Munbais'm âzâdlisi Yezîd söyle diyordu: Eger (buluntu) i'ti-râf edilmezse, onu bulup almis olan kimse onunla nafakalanir ve buluntu onun yaninda bir emânet olmustur. (Süleyman ibn Bilâl dedi ki:) Yahya ibn Saîd söyle dedi: Iste bu "Onun yaninda bir emânet olmustur" sözü, Rasûlullah'in hadîsi içinde mi, yoksa Yezîd'in kendi tarafindan söyledigi birsey mi oldugunu bilmedigim seydir.
Sonra o sorucu:
— (Yâ Rasûlallah!) Koyun yitigi hakkinda nasil görürsün? dedi. Peygamber:
— "Onu tut, al. Çünkü o ancak senin yâhud mü'min kardesinin yâhud da kurdundur" buyurdu.
el-Munbais'in âzâdlisi Yezîd: O, yânî koyun yitigi de i'lân edilir, dedi.
Sonra sorucu tekrar Peygamber'e:
— Deve yitigi hakkinda nasil re'y edersin? dedi. Zeyd ibn Hâlid dedi ki: Bunun üzerine Peygamber:
— "Ona serbest birak! Çünkü onun ayakkabisi ve su tulumu berâberindedir. Sahibi su basinda onu buluncaya kadar o kendisi su basina gelir ve agaçlan yer (yânî yaradilisi kuvvetlidir, korumaya ih-tiyâci yoktur)" buyurdu [6].

4- Bâb: Buluntunun Sahibi Bir Sene I'lândan Sonra Bulunmazsa, Artik O Sey Onu Bulup Alanindir

4-..... Zeyd ibn Hâlid (R) söyle demistir: RasûlulIah(S)'a bir adam geldi de yerde bulunup alinan seyin hükmünü sordu. Rasûlullah:
— "Çikinim ve agiz bagini tani(yip koru), sonra da onu bir sene bildirip i'lân et. Eger sahibi gelirse verirsin. Sahibi gelmezse, artik senin hâlin onunladir" buyurdu.
O sorucu kisi:
— Koyun yitiginin hükmü nedir? dedi. Rasûlullah:
— "O senindir, yâhud mü'min kardesinindir, yâhud da kurdundur" buyurdu.
O kimse bu defa:
— Deve yitiginin hükmü nedir? dedi.
Rasûlullah:
— "Onu almaya senin ne hakkin var? Onun ayakkabisi ve su tulumu berâberindedir. Sahibi ona kavusuncaya kadar kendisi suya gelir ve agaçlari yer" buyurdu [7].

5- Bâb: Bir Kimse Denizde Bir Agaç Parçasi Buldugu Yâhud Bir Kamçi Yâhud Da Bunun Benzeri Birsey Buldugu Zaman (Ne Yapar; Bunlari Alir Mi Yoksa Terk

Ve el-Leys ibn Sa'd söyle dedi:
Bana Ca'fer ibnu Rabîa, Abdurrahmân ibn Hürmüz'den; o da Ebû Hureyre'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S), Isrâîl ogullari'ndan bir adam zikretti.
O adam Isrâîl ogullarinin birinden Ödünç olarak bin dînâr vermesini istedi... hadîsini sevketti. Ona ödünç veren kimse deniz kenarina çikti da malini getirmis bir gemi görmek umuduyla bakiyordu. Sahilde bir agaç parçasiyle karsilasti. Onu ailesinin evde yakmasi için aldi. Evde onu parçalayinca içinde paralari ve mektûb sahîfesini buldu [8].

6- Bâb: Bir Sahis Yolda Bir Hurma Dânesi Buldugu Zaman {Bunu Alip Yemesi Caiz Olur)

5- Bize Muhammed ibn Yûsuf tahdîs edip söyle dedi: Bize Suf-yân, Mansür'dan; o da Talha'dan; o da Enes ibn Mâlik'ten tahdîs etti. Enes ibn Mâlik (R): Peygamber (S) giderken yolda bir hurmaya rast-geldi de: "Bunun sadaka hurmasi olmasindan korkmasaydim muhakkak onu alir yerdim" buyurdu demistir [9].

Ve Yahya ibn Saîd el-Kattân söyle dedi [10]: Bize Sufyân es-Sevrî tahdîs edip söyle dedi: Bana Mansûr (ibnu'l-Mu'temir) tahdîs etti. Ve Zaide ibnu Kudâme de yine Mansür'dan; o da Talha ibnu Mu-sarriftan söyledi ki, o: Bize Enes tahdîs etti, demistir.

Buhârî dedi ki [11]: Ve bize Muhammed ibn Mukaatil tahdîs edip söyle dedi: Bize Abdullah ibnu'l-Mubârek haber verip söyle dedi: Bize Ma'mer (ibn Râsid), Hemmâm ibn Münebbih'ten; o da Ebû

Hurey-re(R)'den haber verdi ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Ben ailemin yanina döner gelirim de dösegimin üzerine düsen bir hurmayi bularak alir, yemek üzere onu kaldiririm, sonra sadaka (hurmasi) olmasindan korkarim da onu muhakkak surette birakirim" [12]

7- Bâb: Mekke Ehlinin Buluntu Esyasi Nasil I'lân Edilir?

Ve Tâvûs el-Yemânî, Ibn Abbâs'tan; o da Peygamber'den söyledi ki, Peygamber (S): "Mekke'nin yitigi ancak sahibi lehine koruyacak olan i'lânci için müstesna, alinip kaldirilmaz...*' buyurmustur [13]
.
Ve Hâlid el-Hazzâ, Ikrime'den; o da Ibn Abbâs'dan söyledi ki, Peygamber (S): "Mekke'nin yitigi i'lân ediciden baska kimse tarafindan alinip kaldirilmaz" buyurdu [14].

Ve Ahmed ibn Sa'd söyle dedi [15]: Bize Ravh tahdîs etti. Bize Zekeriv/yâ tahdîs etti. Bize Amr ibn Dînâr, Ikrime'den; o da Ibn Abbâs'tan tahdîs etti. Rasûlullah (S): "Mekke'nin dikenli agaci kesilmez, av hayvani ürkütülmez, yitik esyasi i'lân edecek kimseden baskasina (alip kaldirmasi) halâl olmaz, yesil otu koparilmaz" buyurdu. Abbâs: Yâ Rasûlallah, izhir bitkisi müstesna olsun, dedi. Rasûlullah: "Izhir otu müstesnadir" buyurdu.

6-.....Ebû Hureyre (R) tahdîs edip dedi ki: Aziz ve Celü olan Allah, Rasûlü'ne Mekke fethini müyesser kilinca, Rasûlullah (S) insanlar içinde ayaga kalkti, Allah'a hamd ve sena etti, sonra söyle buyurdu: "Muhakkak ki Allah fili Mekke'ye girmekten men' etmistir. Rasûlünü ve mü'minleri de (bir defa olarak) Mekke ahâlîsine musallat etmistir, Mekke benden evvel hiçbir kimse için asla halâl olmuyordu. O yalniz bir gündüzün bir saatinde benim için halâl kilinmistir. Benden sonra da hiçbir kimse için ebediyyen halâl olmayacaktir. Mekke'nin av hayvanlari ürkütülmez, dikeni (bile) koparilmaz. Yitigini kimse (elini uzatip) alamaz. Meger ki sahibini arayip bulmak isteyen olsun. Her kimin bir kimsesi öldürülürse o, iki seyden hangisi kendi hakkinda daha hayirli ise onu isteyebilir (yânî iki sey arasinda muhayyerdir): Ya kendisine diyet verilir yâhud öldüren kimse kisâsen öldürülür".
Abbâs:
— Yâ Rasûlallah! Izhirdan baska. Zîrâ bizler onu kabirlerimizde ve evlerimiz(in insâsin)da kullaniyoruz, dedi.
Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Izhirdan baska" buyurdu.
Bunun akabinde Yemenli bir zât olan Ebû Sâh ayaga kalkti ve:
— Bunlari benim için yaziniz yâ Rasûlallah! dedi.
Rasûlullah da:
— "Bunlari Ebû Sâh için yaziniz" buyurdu. Râvî Velîd dedi ki: Ben Evzâî'ye:
— "Benim için yaziniz yâ Rasûlallah!" sözü nedir? dedim.
— Rasûlullah'tan isitmis oldugu su hutbenin yazilmasini istedi, dedi [16].

8- Bâb: Hiçbir Kimsenin Hayvani Izinsiz Olarak Sagilmaz

7-..... îbn Umer(R)'den: Rasûlullah (S) söyle buyurmustur:
"Hiçbir kimse diger birinin hayvaninin sütünü onun izni olmaksizin sagmasin. Sizden biriniz yiyecek ve içeceklerinin saklandigi mahzenine gelinmesini, dolabinin kirilmasini ve oradaki yiyeceklerinin naklolunmasini ister mi? Hayvanlarinin memeleri de insanlar için onlarin yiyeceklerini muhafaza ederler. Onun için hiçbir kimse digerinin hayvaninin sütünü, onun izni olmak müstesna, asla sagmasin" [17].

9- Bâb: Buluntu Esyanin Sahibi Bir Sene Sonra Geldigi Zaman, Bulan Onu Sahibine Verir

Çünkü o, bulanin yaninda bir vediadir.

8-.....Zeyd ibn Hâlid el-Cuhenî(R)'den (söyle demistir): Bir adam; buldugu bir yitigin hükmünü Rasûlullah'a sordu. Rasûlullah (S):
— "Onu bir sene i'lân et. Sonra onun agiz bagini ve çikinini iyice tam. Sonra onunla nafakalan. Eger sahibi gelirse, onu sahibine eda et" buyurdu.
Sahâbîler (Ebû Zerr ve Ebu'l-Vakt'te: O adam):
— Yâ Rasûlallah! Koyun yitiginin hükmü nedir? dediler. Rasûlullah:
— "Onu tut. Çünkü o ya senin, ya mü'min kardesinin, yâhud da kurdundur (yânî bu yitik koyunu sen alir, i'lân eder de sahibini bulamazsan, sana âiddir. Sen almaz da mü'min kardesin alirsa onundur; o da almazsa artik koyun kurdundur)" buyurdu.
O adam:
— Yâ Rasûlallah! Yitik devenin hükmü nedir? diye sordu. Zeyd ibn Hâlid dedi ki: Rasûlullah öfkelendi; hattâ iki yanagi
yâhud yüzü kizardi. Sonra:
— "Ondan sana ne?Sâhibi ona kavusuncaya kadar o hayvanin ayakkabisi ve su tutumu berâberindedir" buyurdu [18].

10- Bâb: Yitigi Bulan Sahis, Ona Hakk Kazanmayan Kimsenin Almamasi Için, Zayi' Hâlde Terketmeyerek Alir Mi?

9-.....Bize Su'be, Selemetu'bnu KuheyFden tahdîs etti. O söyle demistir: Ben Suveyd ibn Gafele'den isittim, o söyle dedi: Ben Sel-mân ibn Rabîa ve Zeyd ibn Sûhân ile beraber bir gazvede bulundum. Derken bir kamçi buldum. Bunlardan biri bana:
— O kamçiyi at, dedi.
Ben:
— Hayir atmam, lâkin eger sahibini bulursam (bunu ona veririm); sahibini bulamazsam onunla faydalanirim, dedim.
Gazadan döndügümüzde hacc yaptik. Akabinde ben Medîne'ye ugradim. Ubeyy ibn Ka'b'a düsürülmüs kamçiyi almanin hükmünü sordum. Ubeyy söyle dedi:

— Ben Peygamber (S) zamaninda içinde yüz dînâr olan bir kese buldum. Onu Peygamber'e getirdim. Peygamber: "Bunu bir sene (insanlarin toplanti yerlerinde) bildir, i'lân et" buyurdu. Ben de bir yil onu i'lân ettim. Sonra Peygamber'e geldim. Peygamber yine: "Onu bir yil i'lân et" buyurdu. Ben onu bir yil daha i'lân ettim, sonra Peygamber'e geldim. Peygamber yine: "Onu bir yil i'lân et" buyurdu. Ben onu bir yil i'lân ettim, sonra dördüncü defa Peygamber'e geldim. Peygamber: "Dinarlarin sayisini, agiz bagini, kabini iyi tani. Eger sahibi gelir(Ge sayisini, çikinini, agiz bagini haber verirce -keseyi ona ver-; gelmezse onunla yararlan" buyurdu [19].

10- Bize Abdan tahdîs edip söyle dedi: Bana babam Usmân ibn Cebele, Su'be ibnu'I-Haccâc'dan; o da Seleme ibn Kuheyl'den olmak üzere (yukarida zikredilen) bu hadîsi haber verdi. Bu rivayette Su'be söyle dedi: Ben bir zaman sonra Mekke'de Seleme ibn Kuheyl ile bulustum. Bu sefer Seleme bana: Suveyd, Ka'b'in buldugu bu paranin üç w\ mi, yoksa bir yil mi i'lân edildigini söyledi, pek iyi bilmiyorum, dedi [20].

11- Buluntu Esyayi I'lân Eden, Fakat Onu Sultana Teslim Etmeyen (Veya Yükseltmeyen) Kimse Babi [21]

11-.....Zeyd ibn Hâlid(R)'den (o, söyle demistir): Bir çöl bedevisi Peygamber'e gelip, bulunmus yitik esyanin hükmünü sordu.
Peygamber (S):
— "Bunu bir sene i'lân et. Eger bunun çikinini ve agiz bagini sana haber veren bir kimse gelirse (bunu ona ver). Kimse gelmezse bununla sen nafakalan" buyurdu.
Bedevi, Peygamber'e deve yitiginin hükmünü sordu. Bunun üzerine Peygamber'in yüzü degisti ve:
— "Ondan sana ne? Su tulumu ve ayakkabilari berâberindedir. Kendisi suya gelir ve agaçlari yer. Sahibi onu buluncaya kadar, onu kendi basina birak!" buyurdu.
Bedevi bu sefer Peygamber'e koyun yitigini sordu. Peygamber:
— "O senin yâhud mü 'min kardesinin yâhud da kurdundur (yânî bu yitik koyunu sen alir, i'lân eder de sahibini bulamazsan, sana âid-dir. Sen almaz da mü'min kardesin alirsa, o bulup alanindir; o da almazsa artik koyun kurdundur" buyurdu.

12- Bâb [22]

12-.....el-Berâ', Ebû Bekr'den; hbü Bekr (K) söyle demistir:
Ben (oranin etrafini arastirip gözetlemek için) gittim. Derken koyunlarini (bulundugumuz kayaya dogru) sürmekte olan bir koyun çobani ile karsilastim. Ona:
— Sen kimin çobanisin? dedim.
O da Kureys'ten ismini belirttigi bir adamin çobani oldugunu söyledi. Ben de onu tamdim. Bu sefer ben ona:
— Senin koyunlarinda sütlüsü var mi? dedim.
— Evet vardir, dedi.

— Peki benim için süt sagar misin? dedim.
— Evet sagarim, dedi.
Ben ona emrettim de koyunlarindan birini tuttu. Sonra ona koyunun memesi üzerindeki tozlari silkelemesini emrettim. Sonra da ellerini silkeleyip temizlemesini emrettim. Râvî: Avuçlarindan birini digerine vurup söylece temizledigini söyledi. Akabinde benim için bir içimlik mikdân süt sagdi. Ben Rasûlullah için deriden bir kab yapmistim, agzinda bir bez vardi. Sütün üzerine biraz su döktüm, hattâ kabin asagisi biraz sogudu. Nihayet Peygamberdin yanina geldim ve:
— Iç yâ Rasûlallah, dedim.
Rasûlullah içti, ben de bundan hosnûd oldum [23].

---

[1] Müstemlî ve Nesefî'nin nushalanndaki baslik böyledir. tbnu't-Tîn ile Ibnu Battâl'in serhlerinde de bu rivayet tercih edilmistir. Ibn Hacer, Aynî ve Kastallânî serhlerinde de böyledir. Bâzi Buhârî nüshalarinda ise "Besmele"den sonra yalniz. 1. baba âid unvan görülmektedir.

[2] el-Laktu, yerden bir seyi kaldirip almak ma'nâsina birinci bâbdan masdârdir.
el-Meiikuut ve el-Lakît; yerden kaldirilip alinmis nesneye denir.
el-Lakat, el-Lukta ve el-Lukata; Yerden kaldirilan buluntu seye denir.
et-îtikaaî: Ansizin bir nesne üzerine ugrayip muttali' olmak, yere düsmüs nesneyi kaldirip almak ma'nâsmadir... (Kaamûs Ter,).
el-Lukata, fikihta: Yerde bulunan ve sahibi bilinmeyen maldir.

[3] Sarihler metindeki "Arrifhâ..." emrini, yitik bir sey bulup da alan kimsenin sokaklarda, halkin toplanti yerlerinde, cemâat çikarken mescid kapilarinda ve daha bunlara benzer yerlerde "Kimin birseyi kaybolduysa gelsin benden sorsun, istesin" diye nida etmesidir, suretinde tefsîr ve ta'rîf etmislerdir.

[4] Senedde görülecegi üzere bu hadîsi Su'be, Seleme'den; o da Suveyd ibn Gafe-le'den; Suveyd de Ubeyy ibn Ka'b'dan rivayet etmistir. Buhârî'nin bu senedine göre, bu bulunan yüz dînâr kissasini Suveyd, Ubeyy ibn Ka'b'dan isitip Sele-me'ye bildirmis. Seleme de Su'be'ye bu paranin bulan kimse tarafindan üç sene I'lân edilmesi emromndugu seklinde rivayet etmistir. Aradan on senelik bir zaman geçtikten sonra, Seleme ile Su'be Mekke'de bulusmuslar, bu bulusmada Seleme, Su'be'ye; vaktiyle ona rivayet ettigi bu kissanin zamana âid kismini Suveyd'den üç sene mi, yoksa bir sene olarak mi isittigini pek iyi bilmedigini söyleyerek, bu husustaki tereddüdünü ortaya koymayi dînî bir vazîfe saymistir. Bu sekilde rivayet, Islâm hükümlerinin ne kadar ciddî bir dikkatle zabtedilip, hafizadan hafizaya ayni titizlikle naklolundugunun parlak bir Örnegidir. Su'be'nIn Seleme ile Mekke'deki bu ikinci bulusmasinin birinciden on sene sonra oldugunu, Müslim'in bir rivayeti îzâh etmektedir.
Seleme'nin zamana âid olan bu sübhesi fikhî hüküm üzerine te'sîr etmis, ve yitik birsey bulan kimsenin ancak bir sene ta'rîf ve i'lân etmesi esâsi kabul edilmistir. Çünkü sübhe, sübhe edilen seyin düsmesini gerektirir ki, o da üçtür
Böylece kesin olan bir sene Ile amel etmek vâcib olmustur. Hadîsi Seleme'den sekksiz olarak bir sene seklinde rivayet edenler de vardir.
Sârih Ibn Battal: "Fetva imamlarindan hiçbirisi hadîsin zahirine bakarak buluntunun i'lân müddetini üç sene olarak hükmetmemislerdir" demistir.

[5] Hadîsin basliga uygunlugu "Deve yitigi" sözündedir

[6] Hadîsin birinci kisminda altin, gümüs gibi kiymetli ma'denler ile hayvanlardan baska yitik esya bulan kimsenin buldugu seyler hakkindaki hüküm bildirilmistir. Bu hüküm Ubeyy ibn Ka'b hadîsinde de bildirilmisti.
Deve ve koyun yitiklerinin hükmünü beyân için Buhârî ayri ayri iki bâb açmis ve her birinde farkli sened ve metin ile Zeyd ibn Hâlid hadîsini sevketmis-tir. Koyun yaradilisi i'tibâriyle yirtici hayvanlara karsi koyamayacagi için, sürüden ayrilmis ve bagindan bosanmis, serseri bir halde gezmekte bulunusu, korumak Için "Dâlle - Yitik" sayilmis ve sahibi geldiginde verilmek üzere tutulup alikonulmasi emredilmistir. Devenin korumaya ihtiyâci olmadigindan dâlle olarak tutulmasi uygun görülmemistir. Âlimler at, sigir gibilerini de deveye kiyâs etmislerdir. Ancak bu hayvanlarin kirlardaki durumlanyle yolu, mescidi, okulu olan meskûn yerlerdeki durumlari arasinda fark gözetilmistir. Kirlarda bu hayvanlar daha emniyette görülmüsler, sehirlerde ise tehlikeye ve kasb edilmeye ma'rûz sayilip tutulmalarina hükmedilmistir.

[7] Hadîsin basliga delîlligi "Sahibi gelmezse artik senin hâlin onunladir" sözün-dedir. Hadîs daha önce de geçmisti.

[8] Hadîsin basliga uygunlugu "Bir odun parçasiyla karsilasti ve onu ailesine yakacak bir odun olarak aldi" sözündedir. Hadîs, genis bir metinle Kefâlet'te de geçmisti.

[9] Hadîs sarihlerinin beyânina göre, hadîste hurma, ihtirâzî bir kayid olarak zikredilmis degildir. Bir hurma kiymetindeki her hakîr sey de böyledir; almak caizdir.

[10] Bunu Müsedded, kendi Müsned'indt Yahya'dan muttasil senediyle rivayet etmistir. Bunu Tahâvî de Müsedded tarîkinden tahrîc etmistir.

[11] Bâzi nüshalarda burada tahvilden sonra ve bize tahdîs etti seklindedir.

[12] Buhârî bu hadîsi de Buyu' Kitâbi'nda tahrîc etmistir.
Her iki hadîsin medlullerine ve buradaki rivayet sebeblerine göre yola atilmis veya düsmüs bir hurma ve bu degerdeki küçük seyler, yitik esya mâhiyetinde olmayip, almak ve i'lâna luzûm olmadan yemek caizdir. Sahibi taleb etmeyecegi muhakkak oldugu için lukata yânî buluntu esya mâhiyetini hâiz degildir. Peygamber'in almamasi yoladüstügü için degil, sadaka hurmasi olmasi ihtimâlinden dolayi sakinmak içindir. Çünkü sadaka Peygamber için ve ev halki için haram idi.

[13] Buhârî bunu Hacc Kitâbi'nda "Mekke'de kital halâl olmaz bâbi"nda mevsûlen getirdi.

[14] Buhârî bunu da Buyu' Kitâbi'nin evvellerinde "Suvâ hakkinda söylenen sey bâ-bi"nda mevsûlen getirdi.

[15] Bunu el-Ismâîlî ve Ebû Nuaym senedli olarak rivayet ettiler.

[16] Hadîsin basliga delîliigi "Mekke'deyere düsen sey, sahibini arayacak kimseden baskasina halâl olmaz" sözüdür.
Bu hadîsi Müslim, Hacc KUâbi'nm 82. babinda getirmistir.

[17] Rasûlullah, memedeki sütü, sahibinin izni olmaksizin alinmasinin lâyik olmamasi hususunu, dolabda muhafaza edilen yiyecege benzetmistir.
Hadîs metnindeki "Mâsiye" sözü deve, sigir, davar hayvanlarinda kullanilir; fakat daha çok koyunda kullanilir (Ibnu'1-Esîr)

[18] Hadîsin basliga delîlligI "Eger yitigin sahibi gelirse onu kendisine ver" züiidedir.

[19] Hadîsin basliga uygunlugu, Peygamber'in ona bir sene i'lân etmeyi emretmesi, terkettigi zaman zayi' olmamasi ve hakli olmayanin eline düsmemesi için yitigin alinmasinin mesruluguna delâlet eder olmasi cihetindendir (Aynî).

[20] Buhârî'nin bu hadîsi sevkine göre, bulunan bu yüz dînâr kissasini Suveyd, Ubeyy ibn Ka'b'dan isitiyor ve Seleme'ye bildiriyor. Seleme de Su'be'ye bu paranin bulan kimse tarafindan üç sene i'lân edilmesi emrolundugu seklinde rivayet ediyor. Aradan on sene bir zaman geçiyor, Seleme ile Su'be Mekke'de birlesiyorlar. Bu bulusmalarinda Seleme, Su'be'ye: Vaktiyle sana hikâye ettigim bu kissanin zamana âid olan kismini Suveyd'den üç sene mi, yoksa bir sene olarak mi isittigimi pek iyi bilmiyorum diyerek, sübhesini açiklamayi dînî bir vazife sayiyor.
Su'be'nin Seleme ile Mekke'deki bu ikinci bulusmasi, birinciden on sene sonra olmustur. Bunu Müslim ile Tayâlîsî de bu suretle açiklamistir. Seleme'-nin zamana âid bu sekkI, fikhî hüküm üzerinde müessir olmus; yitik bulan kimsenin ancak bir sene i'lân etmesi esâsi kabul edilmistir. Çünkü sübhe, sübhe edilenin düsmesini gerektirir; o da üçtür; böylece kesin olanla amel vâcib olur, o da bir yil i'lân etmektir (Kastallânî).

[21] Buhârî bu baslik ile el-Evzâî'nin az ile çok arasini ayirma hususundaki görüsünü reddi isaret etmis gibidir. Evzâî bulunan az ise i'lân eder, çok mal ise onu Beytu'l-mâl'e götürür, demistir. Cumhur ise ona muhalefet üzeredir... (Ibn Hacer).
Buhârî, bu Zeyd ibn Hâlid hadîsini burada ayri ayri senedlerle ve bazen , küçük lâfiz degisiklikleriyle birkaç defa getirmis bulunuyor.

[22] Bu kendinden önceki baslik için bir fasil gibidir. Ebû Zerr nüshasinda mevcûd degildir

[23] Bu, hicret hadîsinin Berâ' ibn Âzibvâsitasiyle Ebû Bekr'den gelen rivayetinin bir parçasidir. Buhârî bunun daha bütününü Menâkib Kitabi, "Islâm'da Peygamberlik alâmetleri bâbi"nda getirmistir. Bu hadîs, Müslim, ez-Zühd'de hicret hadîsi hakkinda bir bâb altindaki uzun hicret hadîsinin bir parçasi olarak geçmektedir. Müslim Ter., VIII, 572-575.
Buhârî bu hadîsi Lukata Bâblari arasina, süt o zaman istihlâk edilen zayi' hükmünde oldugu için girdirmistir... (Ibnu'l-Munîr).